

заохочення, підкріплення) допоможе батькам та педагогам створювати для дітей сприятливе середовище розвитку для реалізації їхнього потенціалу, не обмежуючись гендерними стереотипами.

Особливою цінністю є гендерна рівність, яку потрібно виховувати з дитинства. Кожен малюк унікальний, а його інтереси та здібності слід розвивати незалежно від статі. Ці та інші питання потребують додаткових досліджень.

Список використаних джерел

1. Вовк, Л. (2018) Специфіка становлення гендерної ідентичності дошкільників. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 18. С. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.18/18.168176>
2. Гендерні дослідження : прикладні аспекти : монографія / [В.П. Кравець, Т.В. Говорун, О.М. Кікінежді та ін.]; за наук. ред. В.П. Кравця. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 448 с.
3. Ковальова, А. (2022). Гендерний розвиток дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2022. Вип. 6. С. 61–67. DOI: <https://doi.org/10.31812/psychology.v6i.7315>

УДК 373.2.011.3-051:159.944.4]:355.01

Марія Чепіль

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІ ПЛАНИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті висвітлено соціальний портрет українського студентства, оптимістичні очікування від майбутнього, сформовану громадянську позицію. Проаналізовано окремі результати проведеного дослідження, спрямованого на діагностику освітніх та професійних планів майбутніх вихователів та стратегії конструювання власного майбутнього. Акцентовано на необхідності забезпечення психологічної та соціально-педагогічної підтримки майбутніх вихователів в умовах війни. Актуалізовано увагу на питання кар'єрного консультування як інструменту допомоги молодим людям, що розпочинають професійний шлях, у формуванні освітніх та професійних траєкторій.

Ключові слова: студенти; освітньо-професійні плани; професійна кар'єра; кар'єрне консультування; ринок праці.

Постановка проблеми. Війна, як складне випробування для будь-якого суспільства, не лише руйнує інфраструктуру та економіку, але й травмує людей, особливо дітей. В умовах війни зростає потреба у кваліфікованих фахівцях, здатних забезпечити психологічну підтримку, соціальну адаптацію та освітній процес для дітей, які пережили травматичні події. Особлива роль у цьому процесі належить вихователям, які перебувають поруч з дітьми у найвразливіший період їхнього життя [3]. Тому, питання підготовки майбутніх вихователів до роботи в умовах війни та післявоєнного відновлення набуває особливої актуальності. Війна суттєво впливає на їхні професійні орієнтири та життєві цілі, однак водночас стимулює їх до активності та пристосування до складних обставин. Невизначеність щодо майбутнього є очевидною, проте

значна частина студентства демонструє стійкість та здатність долати кризові ситуації.

Сучасне українське студентство характеризується активністю та прагненням до позитивних змін у країні. Важливими аспектами їхнього соціального становища та впливу на суспільство є оптимістичні очікування від майбутнього та сформована громадянська позиція [2]. Студенти вірять у свій потенціал та можливості, що відкриваються перед ними, що стимулює їхню мотивацію та надихає на досягнення нових вершин. Участь у заходах, спрямованих на підтримку активної громадянської позиції, може мати значний вплив на прогрес суспільства та розв'язання соціальних проблем. Молодь акцентує увагу на самостійності та особистій відповідальності за власне життя та успіх, наголошує на важливості позитивних взаємин з оточенням, а також на підтримці сім'ї та родини, використовує різні стратегії для подолання труднощів та вирішення складних питань, демонструє позитивний настрій та зважену оцінку власних можливостей. Ця віра у власні сили підкріплює їхні прагнення у досягненні мети.

Аналіз останніх досліджень. Науковці (І. Гуляс, Т. Ларіна, К. Мелащенко, А. Османова, Л. Співак та ін.) підкреслюють важливість розвитку життєтворчості та самореалізації як визначальних складових становлення сучасної української молоді. Це передбачає поглиблення самопізнання, осмислення власного життєвого шляху та здатність до рефлексії, що позитивно впливає на їхній особистісний розвиток. Психологічна стійкість та наявність внутрішніх ресурсів є суттєвими факторами для підтримки психічного здоров'я та відчуття суб'єктивного благополуччя у молодих людей, які піклуються про майбутнє своєї країни та прагнуть до самовдосконалення [1]. Їхня прихильність до ідеалів демократії, верховенства права та прагнення до саморозвитку відіграють значну роль у формуванні майбутнього України. З цього випливає важливість психологічних чинників та їхнього впливу на якість життя та рівень задоволеності.

Мета статті – розкрити уявлення майбутніх вихователів про освітньо-професійні плани власного майбутнього в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. Активна участь майбутніх вихователів у розвитку суспільства є важливим соціальним ресурсом, що відображає їхню здатність долати труднощі, їхній підхід до життєвих викликів, кар'єрного зростання, побудови майбутніх планів [4]. Нами проведено дослідження серед студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», спрямоване на діагностику освітніх та професійних планів українських студентів та стратегії конструювання власного майбутнього. Участь у дослідженні взяло 416 студентів Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Проаналізуємо окремі результати дослідження.

В умовах воєнного стану першочерговим завданням є гарантування безпеки всіх учасників освітнього процесу – студентів, викладачів та адміністративного персоналу. Запровадження дієвих заходів безпеки дозволяє забезпечити відносно безперервне навчання навіть у складних обставинах. Організація освітньої діяльності в умовах війни вимагає перегляду та оптимізації стратегій і методик, що забезпечують ефективне засвоєння знань та всебічний розвиток студентів. Це може передбачати використання технологій дистанційного навчання, асинхронної комунікації та інших інноваційних підходів. Окрім того, необхідно враховувати психологічні наслідки війни для студентської молоді. Стрес, тривожність та посттравматичні стресові розлади здатні суттєво ускладнити процес навчання та особистісного становлення. Тому забезпечення психологічної та соціально-педагогічної підтримки є невід’ємною складовою діяльності закладів вищої освіти в умовах війни.

Війна призводить до суттєвих трансформацій в освітній сфері, зокрема до перегляду навчальних програм, модифікації форм і методів навчання та змін у системі фінансування. Значна частина опитаних студентів (89%) зазначає, що регулярно розмірковує про своє майбутнє. Після отримання ступеня бакалавра більшість з них (58%) орієнтована на працевлаштування, хоча частина висловлює намір продовжити навчання в закладі вищої освіти, поєднуючи його з роботою. Лише незначна кількість студентів вказала на пріоритет сімейних обов’язків та відсутність планів щодо трудової діяльності.

Переважає частина опитаних студентів (76%) після завершення навчання у магістратурі націлена на працевлаштування за спеціальністю. Важливим фактором, що сприяє досягненню цієї мети, є наявність попереднього досвіду роботи, яким, як показують результати дослідження, володіє більшість респондентів. Щодо пріоритетів у виборі майбутньої професійної діяльності, студенти віддають перевагу пошуку роботи в межах свого регіону. Серед основних очікувань від майбутньої роботи респонденти виділяють відчуття задоволення від професійної діяльності, можливості для особистісного та професійного розвитку, а також стабільність.

Важливим результатом дослідження є те, що абсолютна більшість респондентів (85%) не планує емігрувати. У процесі прийняття рішень студенти, як правило, консультуються з батьками та близькими родичами, а також враховують думку друзів та однокурсників. Звернення за порадою до консультантів або викладачів відбувається значно рідше. Спостерігається тенденція недостатньої готовності молоді звертатися до викладацького складу за допомогою у формуванні своїх професійних планів. Тенденція звернення за консультаціями з питань професійної орієнтації також підтверджується результатами інших досліджень у цій сфері, зокрема дослідженням ЮНІСЕФ (2024).

Аналіз отриманих даних показує, що більше половини опитаних студентів (72%) мають чіткі уявлення про свою майбутню кар’єру. Цей високий показник може викликати подив, враховуючи військову ситуацію в

країні та постійні зміни на ринку праці. З одного боку, це можна інтерпретувати як виявлення значної наполегливості у досягненні професійних цілей, з іншого – це може призвести до обмеженого бачення нових перспектив.

Оптимізм є важливим елементом для досягнення успіху. Переважна частина студентів, що взяли участь у дослідженні, вірять у можливість реалізації своїх задумів, хоча й визнають, що це буде непросто. Найбільшими перешкодами для втілення планів респонденти вважають зовнішні обставини, такі як політична нестабільність або випадкові події, проте є й ті, хто бачить джерело проблем у собі.

Проведене дослідження актуалізує низку проблем, серед яких особливої уваги заслуговують питання кар'єрного консультування як інструменту допомоги молодим людям, що розпочинають професійний шлях, у формуванні освітніх та професійних траєкторій; а також питання профорієнтації осіб, які вступають у доросле життя в умовах війни. Критично важливим є забезпечення доступності цих послуг для молоді, що переживає цей складний період. Крім того, необхідно розширити спектр консультаційних та допоміжних послуг, використовуючи потенціал соціальних медіа, з метою забезпечення інклюзивності та охоплення осіб з особливими потребами.

Висновки. Невизначеність, зумовлена змінами на ринку праці та продовженням воєнних дій, створює значні труднощі для майбутніх вихователів. Їхня інтеграція на ринок праці може виявитися набагато складнішою, ніж у їхніх ровесників з інших європейських країн. Воєнні дії, безумовно, вносять корективи у життєві плани студентів, змушуючи їх переосмислювати свої пріоритети та завдання. Однак, значна частина з них зберігає віру у власні сили та активно шукає способи для особистісного та професійного зростання, розробляючи нові стратегії та підходи до реалізації своїх цілей, використовуючи доступні ресурси та можливості. Попри складнощі, українські студенти виявляють силу волі та наполегливість у прагненні досягти успіху. Студенти володіють певним потенціалом, який допомагає їм долати труднощі, спричинені війною.

Подальших наукових студій потребує проблема самооцінки майбутніх вихователів у плануванні професійного майбутнього.

Список використаних джерел

1. Кічук А. Емоційна детермінація психологічного здоров'я студентської молоді: деякі аспекти проблеми. *Психологічні перспективи*. 2019. Вип. 33. С. 139–151.
2. Курова А. Потенціал сучасної української молоді в умовах військового часу. *Габітус*. 2023. №45. С. 235–237.
3. Чепіль М. Безпека життєдіяльності вихователів закладів дошкільної освіти: виклики сьогодення. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип.14(46). С. 56–62.
4. Якість підготовки вихователів закладів дошкільної освіти: виклики сьогодення: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції (Дрогобич, 25 жовтня 2024 року) / за ред. О. Карпенко, М. Чепіль, О. Гнізділової. Дрогобич: Посвіт, 2024. 456 с.